

όλους τούς αιώνας. Ὑπολογίζουν ὅτι ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ἐθυσίασεν ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἑκατομύρια μάρκων ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ Μονάχου. Ἀνυπολόγιστος ὅμως εἶνε ἡ ὠφέλεια, ἣν παρέσχεν εἰς ὅλην ἐν γένει τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τῆς προαγωγῆς τῶν τεχνῶν, διὰ τῶν ὑψηλῶν καὶ γενναίων αὐτοῦ φρονημάτων, διὰ τῆς ἀπείρου αὐτοῦ φιλάνθρωπίας. Ἐφ' ὅσον δυνάμεθα νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας, ὀλίγους ἡγεμόνας θὰ εὕρωμεν ἰσους τῷ Λουδοβίκῳ κατὰ τὸν πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν ἔρωτα, καὶ μόνον ἓνα ἀνώτερόν του, τὸν Περικλέα.

Τὸ ὄνομα Λουδοβίκου τοῦ πρώτου ἔμεινε καὶ πρὸς ἡμῶν προσφιλέστατον, καὶ τὰ βαθύως ἐν τῇ ἐλληνικῇ καρδίᾳ ἐρριζωμένα αἰσθημάτων τοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὸν μέγαν ἄνδρα καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θερμότατον φιλέλληνα καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ δοθείσῃ εὐκαιρίᾳ ἐπροθυμοποιήθη ὁ ἐλληνικὸς λαὸς νὰ διατρανώσῃ, καὶ νῦν τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Ἀθηναίων διὰ τῆς ἀποφάσεώς του, ὅπως καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν συμμετάσχῃ τῆς προσεχῶς ἐν Μονάχῳ τελουμένης εορτῆς ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, ἐγένετο ὀρθότατος διερμηνεὺς τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων αἰσθηματος.

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΚΙΤΙΟΥ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ)

ὑπὸ ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Δικαστοῦ ἐν Κύπρῳ.

Ἐκ τῶν πρό τινων ἐτῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ἀπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κατοχῆς περὶ τὴν πόλιν Λάρνακα κατὰ τὴν μονὴν τῶν καλογραιῶν τοῦ ἐλέους (soeurs de charité) ἐπὶ τινος λοφίσκου καλουμένου Βαμβούλα προαγόμενοι ἐρχόμεθα ἐν ὀλίγοις νὰ διαλάβωμεν περὶ τῆς πόλεως Κιτίου ἱστορικῆς τε καὶ ἀρχαιολογικῆς, περὶ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις διετέλεσε τὸ πάλαι διάσημος ἐπὶ ἐμπορίᾳ καὶ ἱστορικότητι, διότι ἐκεῖ διεδραματίσθησαν πολλὰ καί, κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἀπεβίωσεν ὁ στρατηγὸς Κίμων πόλιορκῶν τὸ Κίτιον καὶ οἱ Κύπριοι ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ κενοτάφιον.

Τὰ ἐρεῖπια τῆς πόλεως ταύτης σώζονται μεταξὺ Σκάλας καὶ Λάρνακος, καὶ ἐκ τῶν γενομένων τούτων ἀνασκαφῶν ἀπεκαλύφθησαν τὰ ἐρεῖπια τοῦ φρουρίου ἢ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ ἀρχαίου Κιτίου, ἐπιβλεπούσης τὸν ἀρχαῖον κλειστὸν λιμένα τὸν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἱστορούμενον, ὅστις λέγει „εἴτα κολπῶδης καὶ τραχὺς παράπλους ὁ πλέων εἰς Κίτιον (ἐννοεῖ τοὺς ἀπὸ Σαλαμῖνος πλέοντας), ἔχει δὲ λιμένα κλειστόν.“ Τὸ φρούριον τοῦτο φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε πρὸς φύλαξιν τοῦ λιμένος, διότι καὶ ἄλλοτε παρ' αὐτῷ εὗρεν ὁ Ποκόνιος οἰκοδόμημα ὑπὲρ τοὺς 25 πόδας κεχωσμένον, ἐξ ὕλικοῦ μὲν ἀρχαίου, ἀλλ' ἴσως ἔργον τοῦ μεσαιῶνος, ὅπερ εἰκάζετο ὡς ἀνάκτορον τῶν ἀρχαίων ἡγεμόνων τοῦ Κιτίου.

Ἡ πόλις Κίτιον, λέγει ὁ Ἰώσηπος, „ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὕτη καλεῖται, μὴδ' οὕτω διαφυγοῦσα τοῦ Χεττίμου τὸ ὄνομα· αὕτη οὖσα τὸ πρῶτον ἀποικία τῶν Φοινίκων κατωκίσθη ὑπὸ Ἑλλήνων, οἵτινες βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον παρηγηκώτισαν τοὺς ἀρχαίους κατοίκους αὐτῶν. Ὁ Αἴλιος Διόνυσιος λέγει „Κιτιεῖς οὐχὶ κατὰ Φοινίκων, ἀλλ' οἱ περὶ Κύπρον, ὧν πόλις Κίτιον, κληθεῖσα ὕντως ἀπὸ Κιτίου γυναικός.“ Ἐπειδὴ δ' ἐν Φοινίᾳ τῷ αὐτῷ ὀνόματι ὑπῆρχε πόλις, ὡς καὶ ἐν Κύπρῳ ἀπὸ Φοίνικος λαβοῦσα αὐτό, μετὰ πιθανότητος δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἦν ὁ πρῶτος αὐτῆς κτίστης Φοινίξ καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Φοινικικόν.

Ἡ ἀνάμνησις τῆς φοινικικῆς τῶν κατοίκων τοῦ Κιτίου καταγωγῆς διετηρεῖτο εἰσέτι ἀκμαία ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ Κικέρωνος, ἐκφραζομένου περὶ τοῦ Ζήνωνος ὡς ἐξῆς: „Postea tuus ille Poenulus (scis enim Citicos clientes tuos e poenicia profectos esse.“

Ὁ Γεσένιος λέγει ὅτι τὸ Κίτι ἔστι τὸ πληθυντικὸν φοινικικὸν ἐθνικὸν τοῦ Κιτιέως ἢ Κιτίος· ὁ αὐτὸς δὲ μετ' ἄλλων λέγει ὅτι ἡ λέξις Χεθὲμ σημαίνει ἄνθρωπον καταγόμενον ἐκ τῆς φυλῆς των Χαναναίων, οὓς τινες οἱ Ἕλληνες μετὰ ταῦτα Φοινίκας ὠνόμασαν· ἐκ τῶν γενομένων οὖν

ἀνασκαφῶν εὗρέθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ἐφ' ἣς φέρεται τὸ ἀρχαῖον ὄνομα αὐτῆς τῆς πόλεως καὶ διατρανοῖ τὴν πάλαι ποτὲ κλασικότητα αὐτῆς.

ΤΗ ΠΟΛΕΙ ΚΙΤΙΕΩΝ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΣ ΕΝΕΚΑ.

Ἡ εὐκτιμένη αὕτη πόλις ἐ χρημάτισεν ἔδρα ἡγεμονικῇ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ἐννέα βασιλέων τῆς Νήσου Κύπρου, ἥτις πρῶτον ὑπέπεσεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Φοινίκων, εἴτα τῶν Αἰγυπτίων, Ἀσσυρίων, Ἑλλήνων, Περσῶν, διὰ τοῦ Κάτωνος τοῦ νεωτέρου τῶν Ῥωμαίων, Γραικορωμαίων, Ριχάρδου τοῦ λεοντοθύμου τῆς Ἀγγλίας, τῶν Ναϊτῶν, Λουσινιανῶν, Ἐνετῶν, καὶ τέλος τῶν νῦν κρατούντων αὐτῆς Ὀθωμανῶν καὶ Ἀγγλων. Αὕτη ἤκμασεν ἐπὶ ἐμπορίᾳ, καὶ πλούτῳ καὶ ἐγέννησε μεγάλους ἄνδρας ὡς τὸν Ζήνωνα τὸν Κιτιέα φιλόσοφον καὶ ἀρχηγὸν τῆς τῶν Στωϊκῶν αἵρέσεως, Ζήνωνα τὸν ῥήτορα, Ἀπολλώνιον τὸν ἱατρίον, τὸν Ἰσίωνα, τὸν Περσαῖον, καὶ ἄλλους. Ὁ τελευταῖος αὐτῆς βασιλεὺς Πύματος προσήνεγκε τῷ Μεγάλῳ Ἀλεξάνδρῳ ξίφος πολύτιμον, μεθ' οὗ, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἐνίκησε τὸν Δαρεῖον τῶν Περσῶν καὶ ἐγένετο μονάρχης.

Καὶ ἐπὶ τοῦ μέσου αἰῶνος ἡ πόλις αὕτη ἔλαβε τὴν μεγαλειτέραν ἐπίδοσιν ὑπὸ Πέτρου Β'. τῶν Λουσινιανῶν βασιλέως, θέλοντος νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἐμπορικωτέραν ἀπάσης τῆς νήσου. Προϊόντος τοῦ χρόνου μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως Ἀρμοχώστου καὶ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ ἐμπορίου ἐντὸς τοῦ εὐρυσθενοῦς λιμένος αὐτῆς, ὑπὸ τῶν Γενονησίων (1373 μ. Χ.) ἤρξατο ἡ πόλις αὕτη νὰ παρακμάζῃ καὶ ὁ λιμὴν αὐτῆς νὰ καταστραφῇ καὶ χωσθῇ.

Ἐγκαταλείποντες τὴν ἀφήγησιν διαφόρων ἱστορικῶν γεγονότων περιοριζόμεθα εἰπεῖν ὅτι παρὰ τὰ ἐρεῖπια ταύτης ὑπῆρχεν ἑτέρα πόλις Λάρναξ, ἥτις ἐκλήθη οὕτως, ἢ διότι ἀνευρέθησαν ἐν αὐτῇ πολλὰι λάρνακες ἢ διότι δέδμηται ἐν κοίλῳ καὶ εἶδει λάρνακος.

Δικαίως τὴν πόλιν ταύτην ἀπεκάλουν Νεκρόπολιν διότι καὶ ἄλλοτε ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον οἱ τάφοι τῆς πόλεως Κιτίου, ὡς καὶ ἐσχάτως ἐξεχώσθησαν πολλοὶ τάφοι φοινικικῆς κατασκευῆς, κίονες καὶ κιονόκρανα κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, ὡς καὶ ἐπιγραφαὶ ἀρχαίαις κυπριακοῖς γράμμασι, Φοινικικαί, Ἑλληνικαὶ μνημονεύουσαι τὸν *Γυμνασιάρχην* καὶ *ὑπογυμνασιάρχην*. Ἐκτὸς τούτων ἀνευρέθησαν καὶ τὰ ἐρεῖπια τῆς στοᾶς τῆς πόλεως, τοῦ θεάτρου καὶ διαφόρων ναῶν, ἀγάλματα καὶ ἀνδριάντες καὶ ἄλλα πολλὰ λείψανα Ἀσσυριακῆς, Φοινικικῆς καὶ Ἑλληνικῆς ἐποχῆς.

Παρὰ ταύτην σὺζονται καὶ ἐρεῖπια κτιρίου κατεσκευα-

σμένου κατὰ κυκλώπιον ρυθμὸν ὑπο τὸ ὄνομα *Φανερωμένη*. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ὅμοιον τῇ ἐν Σαλαμῖνι φυλακῇ τῆς *Ἀγίας Αἰκατέρινης*, φαίνεται ὅτι ἦν τάφος φοινικικός· καὶ τὸ μὲν μήκος του, 5,15 εἶναι μέτρων, τὸ δὲ πλάτος 3,45, διτρημένον εἰς δύο δωμάτια. Ὁ ἔμπροσθεν τοῖχος καὶ οἱ πλάγιοι 0,6, εἶναι μέτρον. Ὁ δ' ὀπισθεν εἶναι βράχος λελαξευμένος, καὶ ἡ θολωτὴ στέγη του μονόλιθος, 6 μέτρων ἔχουσα μήκος, 5,1 πλάτος καὶ 1,5 πάχος· ἡ δ' εἰς τὸν ὀπισθεν τοῖχον εἰσόδος 1,25 πλάτος, 1,74 ὕψος, καὶ 1,2 πάχος, εἰς μικρότερον φέρουσα δωμάτιον, 3,14 πλάτος, 2,96 μήκος, καὶ 1,84. καὶ ἀντὶ τὰς κλεινέται διὰ θύρας, ἐπὶ μιᾷς τῶν πλευρῶν οὗσης, ἐκλείετο διὰ λίθου ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, ὡς αἱ πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου.

Ἐξέστω ἡμῖν εἰπεῖν ὅτι ὀλίγοι ἐκ τῶν περὶ Κύπρου πραγματευθέντων ἡσχολήθησαν ἐν τῇ νεκρικῇ φιλολογίᾳ αὐτῆς, διὸ καὶ ἐπιφυλαττόμεθα ἐν ἄλλῃ ἡμῶν μελέτῃ ἵνα πραγματευθῶμεν οὐχὶ περὶ τοῦ συστήματος τῶν νεκρικῶν τελετῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς κηδείας αὐτῶν, ἀλλὰ περὶ τοῦ συστήματος τῆς οἰκοδομῆς τῶν φοινικικῶν τάφων, τῶν εὐρισκόμενων ἐν διαφόροις πόλεσιν, ἐνθα διετέλεσε τὸ φοινικικὸν στοιχεῖον, ὡς καὶ περὶ τῶν διαφόρων συμβολικῶν σημάτων, καὶ ἐτέρων ἐμβλημάτων εὐρεθέντων ἐν τοῖς τάφοις αὐτῶν, ἀναφερομένων ἐν τῇ φοινικικῇ φιλολογίᾳ.

Πρὸ τίνος καιροῦ ἐν Λάρνακι ἐξεχώσθησαν δύο μεγαλοπρεπεῖς νεκρικοὶ δόμοι ἐκ σκληρῶν οἰκοδομημένοι λίθων, δύο ἕκαστος ἔχοντες δωμάτια, ὧν τὸ ἐν σχηματίζει ἐπίμηκες τετράγωνον· καὶ τὸ μὲν πλάτος τοῦ τότε ἀνοικτοῦ δωματίου ἦν 2,02 μέτρων τὸ δὲ μήκος ὑπὲρ τὸ διπλάσιον· ἡ δ' ὀροφή, συνίστατο ἐκ μεγάλων καλῶς εἰργασμένων λίθων. Ἐπὶ τῶν τάφων τούτων φαίνονται καὶ Ἑλληνικαὶ γλυφαί· πιθανὸν οἱ τάφοι οὗτοι νὰ εἶναι φοινικικοί, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων τῆς πόλεως Κιτίου.

Ἐν τισιν ἀνασκαφαῖς εὐρέθη ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἡ κεφαλὴ τοῦ Καρακάλλα, καὶ πλείστα ῥωμαϊκὰ νομίσματα τοῦ Σεπτίμου, Σεβήρου, Ἀντωνίνου, Καρακάλλα, Ἰουλίας Δόμνης μετὰ τίνος ἐπιγραφῆς Ἑλληνικῆς. ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν ναὸν τῆς Πάφου μετ' ἐπιγραφῆς *Κοινὸν Κυπρίων*.

Ἐν δὲ τῇ μεταξὺ Λάρνακος καὶ Σκάλας ὁδῷ ἐσχάτως ἐν τινὶ ἀνασκαφῇ ἀνεκαλύφθησαν τὰ ἐρείπια καὶ αἱ βάσεις ναοῦ θεᾶς τίνος, ἴσως τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης, ἣτις ἐλατρεύετο καὶ ἐν Κιτίῳ, Σαλαμῖνι, Ταμασσῷ, Ἀμαθοῦντι, Γόλγοις, Ἰδαλίῳ, Σόλοις καὶ Παλαιπάφῳ, ἐκαλεῖτο δὲ καθ' Ἑσυχίον *ὁμφαλὸς τῆς γῆς*. Μέρος τοῦ ἐδάφους τοῦ ναοῦ τούτου ἦτο ψηφωτὸν περίεργον καὶ ἔφερεν ἐμβλημα, συγκείμενον ἐκ ποταμίων ψήφων ποικιλοχρῶν, ἀπεικονίζον δαίμονας θαλασσίους. Τρίτωνα σαλπίζοντα ἐπὶ τῆς οὐρᾶς του ὁποίου κάθηται μικρὸς Ἑρως· περιλαμβάρονται δὲ αὗται αἱ γραφαὶ εἰς ἀρχιτεκτονικὰ ποικίλματα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπειργασμένα. Τὸ ψηφωτὸν τοῦτο ἔδαφος ἀμελεῖα καὶ ἀβελτηρία τῶν ἐργατῶν σχεδὸν κατεστράφη. Ἐν τοῖς ἐρείπιοις τοῦ φρουρίου τῆς νεκροπόλεως ἀνεκαλύφθη ἐπὶ τίνος μαρμάρου ὕψος 0,30, πλ. 0,72, παχ. 0,7 ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή·

BERENIKH THN BASILEWS
ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ . . . ΓΥΝΑΙΚΑ
ΠΟΣΕΙΔΗΠΠΟΣ ΦΡΟΥΡΑΡΧΟΣ
ΚΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΚΙΤΙΟΝ
ΚΑΙ ΒΟΙΣΚΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΝΗΓΟΙ.

Ἡ ἀναθηματικὴ αὕτη ἐπιγραφὴ φαίνεται ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν Πτολεμαῖον Λαγίδαν, ἐλευθερώσαντα τοὺς Ῥοιζοὺς ἀπὸ

Δημητρίου τὸ 305 π. Χ. οὗτος ἐκλήθη καὶ σωτὴρ, Βερενίκη, δὲ ἡ τετάρτη αὐτοῦ σύζυγος. Ὁ βασιλεὺς οὗτος γενόμενος κύριος τῆς Κύπρου κατὰ τὸ 305 π. χ. ἐκ νίκης κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου, καὶ διατηρήσας τὴν ἐπὶ Κύπρου ἀρχὴν μέχρι τοῦ 306 π. χ. ἐφάνη τοῖς Κυπρίοις εὐεργετικός, ιδρύσας πολλὰ δημόσια οἰκοδομήματα ἐν αὐτῇ.

Ἐν δὲ τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τοῦ Κιτίου ἐπὶ τινος βάθρου ἐκ μαρμάρου ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ, ἥς μέμνηται καὶ ὁ πολὺς Κωνστάντιος ὁ ἐκ Σεναίου.

(ὕψ. 0,18, πλ. 0,21, παχ. 0,2).

Η ΠΟΛΙΣ ΑΓΙΑΝ ΔΑΜΟΘΕ ΤΟΥ ΚΡΗΤΑ
ΤΟΝ ΑΡΧΙΣΩΜΑΤΟΦΥΛΑΚΑ
ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΟΛΕΩΣ
ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΚΑΙ ΕΥΝΟΙ
ΑΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΠΤΟ
ΛΕΜΑΙΟΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΝ
ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΝ ΤΗΝ ΑΔΕΛ
ΦΗΝ ΘΕΟΥΣ ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΑΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΕΙΣ ΑΥΤΗΝ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΣ.

Ἐπὶ ἑτέρου βάθρου μαρμαρίνου εὐρέθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ·

(ὕψ. 0,36, πλ. 0,60, παχ. 0,3).

ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΟ ΚΥΠΡΙΟΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΝ ΕΡΜΟ
ΔΑΜΑΝΤΟΣ ΤΟΝ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΝ ΚΑΙ
ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΝ ΚΑΙ
ΠΡΟΙΚΑ ΠΡΕΣΒΕΥ
ΣΑΝΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΥΠΑΤΟΝ
ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ.

Ἐπὶ τίνος λάρνακος κειμένης ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ, ἐν ᾗ βλέπομεν ὅτι δὲν διατηρεῖται ἡ ὀρθογραφία καὶ τὸ τοιοῦτον εἰδιστο τοῖς πάλαι· (ὕψ. 0,20, πλ. 0,68, παχ. 0,10).

ΧΕΡΕ

Η ΥΠΟ ΘΕΩΝ ΠΕΦΙΛΗ
ΜΕΝΗ ΚΕ ΥΠΟ ΑΝΘΡΩ
ΠΩΝ ΖΗΤΗΘΕΙΣΑ
ΕΥΨΥΧΙ ΟΥΔΙΣ ΑΘΑ
ΝΑΤΟΣ.

Ἄλλοτε δὲ παρὰ τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀνευρέθη νεκροταφεῖον μετὰ δέκα σαρκοφάγων καὶ ἀμφορέων, ἐχόντων φοινικικὰ χρώματα. Παρὰ ταύτῃ τῇ θέσει ἐν ἀνασκαφῇ τινὶ ἀνεκαλύφθησαν δύο τάφοι, ὧν ὁ εἰς ἔφερε τὰς νεκρικὰς θέσεις, ὁ δ' ἕτερος ἐπτὰ ὡς καὶ διάφορα κεκεραμυμένα ἀγγεῖα διαφόρου μεγέθους μετὰ μελανῶν ζωηρῶν γλυφῶν τέχνης φοινικικῆς. Ἐνταῦθα εὐρέθη καὶ σύμπλεγμα ἐκ τριῶν σωμάτων τριῶν δακτύλων τὸ ὕψος· ἦτο δὲ τρεῖς γυναῖκες, μήτηρ, καὶ δύο θυγατέρες, ἡ ἀδελφαί, αἵτινες πιθανὸν νὰ ἀπεικονίζωσι φοινικικὰς τινὰς θεοτήτας. Ὡσαύτως ἀνευρέθη καὶ λίθος τις ἔχων ἐκτομὰς βαθείας καὶ κεφαλὴν ἀνδρὸς μετὰ ἀκτίνων, ἐντὸς δὲ τῶν ἀκτίνων τούτων ὑπάρχει τὸ ὄνομα Νικοκλῆς, καὶ πιθανώτατα εἶναι εἰκὼν ἐνός τῶν τῆς Σαλαμῖνος, ἢ τῆς Πάφου Νικοκλέων.

Παρὰ τὸν ναὸν τῆς Σωτείας εὐρέθη ἀγάλμα ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς ἐμφαίνον γυναῖκα φέρουσαν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ περιστεράν, ἣτις, ὡς γνωστόν, ἐτύγγανε τὸ ἱερὸν σύμβολον τοῦ Θεοῦ τῶν Φοινικίων καὶ ἀνήγγελλε τοῖς ναυτίλοις τὴν ἐγγίζουσαν ἀκτὴν.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΕΡΩΤΟΣ.

Εἰκὼν κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ H. Coomans.

Ἐν τῇ ἐνορίᾳ χρυσοπολιτίσσης Λάρνακος εἰσὶ τινος λίθου μαρμαρώδους βαθυχρόου, ὕψ. 0,26, πλ. 0,44 καὶ πᾶχ. 0,40 ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ ἐν συμπληρώσει, ἣτις ἀναφέρεται διὰ τὴν γνωστὴν πόλιν Κίτιον.

Η ΠΟΛΙΣ ΣΟΔΑΜΟΝ ΣΟΔΑΜΟΥ
ΤΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΝ ΤΟΝ ΓΥΜΝΑ
ΣΙΑΡΧΗ ΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΝΟ
ΜΗΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΑΝΤΑ ΕΚ ΘΕΑ
ΜΕΛΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΑΥΤΩ
ΙΔΙΟΙΣ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙΝ.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐνορίᾳ κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ περιβόλου τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ εὐρίσκεται ἐντετοιχιζόμενον μέγα βάθρον μαρμαρίνου, τετραγώνου ἐπίτηδες εἰς δύο πλατείας πλακάς, ὅπερ φέρει ἐπιγραφὴν τινα, ἣν ἡμεῖς δίδομεν ὡς ἐξῆς συμπεπληρωμένην:

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ
ΤΡΑΙΑΝΟΝ ΑΝΔΡΙΑΝΟΝ
ΣΕΒΑΣΤΟΝ

Ἐν ταῖς μνησθείσαις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν καὶ ἕτερα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα, ἔχοντα μεγάλην σπουδαιότητα καὶ σημασίαν, ἅπερ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἡμετέρας μελέτης κρίνομεν καλὸν ἀπαριθμῆσαι:

α) Ὡραῖον ἀγάλμα ἐν φυσικῷ μεγέθει, ὠραίας τέχνης ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ὅπερ παριστᾷ ἄνδρα πωγωνόφορον ἐστειμένον τὴν κεφαλὴν καὶ φέροντα ποδὴν χιτῶνὰ μετὰ ἀμικλαΐδων ἐν τοῖς ποσίν. αἱ χεῖρες εἰσὶν ἀναπεπταμέναι πρὸς τὰ ἄνω· ἡ στάσις αὐτοῦ ἐμφαίνει ἐξοχόν τι.

β) Ἀγάλμα ἀκέφαλον γυναικὸς ἱσταμένης ὀρθίας καὶ φερούσης πολύπτυχον μανδύαν· ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ αὐτῆς ὑπάρχει, ἡ δὲ ἀριστερὰ ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ ὥμου· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ κρατεῖ κόσμημά τι ἐν εἶδει ἐσόπτρου. Τὸ ἀγάλμα τοῦτο πιθανὸν νὰ ᾖ τῆς Ἀφροδίτης, διότι τὸ ἐσόπτρον ὡς κόσμημα παρ' ἀρχαίους, καθ' ὃ μένεται ὁ Ἀθήναιος ἀναφέρεται αὐτῇ τῇ θεᾷ.

γ) Προτομὴ ἡ κεφαλὴ γυναικὸς ὠραίας, ἔργον καλλιτεχνικὸν ἐξοχόν, ἐν ᾧ ἀναφαίνεται ἡ ἐμφυτος εὐφυΐα τοῦ γλύπτου καὶ ἡ δεξιότης αὐτοῦ.

δ) Διαφόρου μεγέθους πῆλινα ἀγάλματα παριστώντα διαφόρους θεότητας. Ἡ χρῆσις τῶν πηλίνων ἀγαλμάτων ἐντελὲς δὲν ἐπαύσε ποτε παρ' Ἑλλήσι, καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων ἀπαντῶμεν οὐ μόνον ἀνδριάντας ἐκ τοιαύτης ὕλης κατεσκευασμένους ἀλλ' ἔτι καὶ μικρῶν ναῶν θριγγοῦς κεκοσμημένους δι' ὠραιότατων πηλίνων ἀναγλύφων, ἅτινα ἦσαν ἀντίγραφα τῶν λιθίνων ἀναγλύφων ἄλλων μεγαλειτέρων ναῶν· εἰσέτι δὲ ταῦτα τὰ ἐξ ὑπτῆς γῆς ἀγάλματα

(terra cotta) ἐτίθεντο ὡς κόσμος καὶ πρότυπα ἔργα ἐν οικίαις καὶ στοαῖς.

ε) Σαρκοφάγος κεκοσμημένη δι' ἀναγλύφων παριστώτων σκηναὶς δημητρικᾶς ἢ διονυσιακᾶς ἢ ἐκ τοῦ μύθου τῆς Ψυχῆς καὶ τοῦ Ἑρωτος, ἐμβληματικῶς τὴν τῆς ψυχῆς ἀθανασίαν αἰνιττομένης.

στ) Ἀγάλμα ἄνδρος ἐν μικρῷ σχήματι ἐξ ὀπτῆς γῆς σωζόμενον μόνον ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ κάτω.

ζ) Δύο Ἑρμαῖ ἤτοι δύο ἀγάλματα συνιστάμενα ἐκ κεφαλῆς κυρίως τῆς τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ· αὐτὰ ἐτίθεντο ἐπὶ τετραγώνου στήλης, ἥς τὸ ὕψος ἦν ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Οἱ Ἑρμαῖ ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις ἐδήλουν τὸ σύμβολον τοῦ ἐμπορίου, τῆς ὁδοπορίας, τῶν ὁδῶν, τῶν ὁρίων κλπ.

η) Νανώδη καὶ γελοῖα τὸ σχῆμα ἀγάλματα. Τὰ παράδοξα ταῦτα ἀγάλματα νομίζομεν ὅτι εἰσὶ θεότητες τῶν Φοινίκων, οὓς ἐθεώρουν προστάτας αὐτῶν. Ταῦτα ἐκαλοῦντο *πάταικοι* καὶ *πολλάκις*, καθ' Ἡρόδοτον, ἐτίθεντο καὶ ἐπὶ τῆς πύμνης τῶν πλοίων αὐτῶν.

θ) Προτομὴ ἀγάλματος θεότητος τινος ὁμοίος ὁμοίος τοῖς Ἑρμαῖς ἴσως τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης τῆς λατρευομένης ἐν Κίτῳ.

Ἐκτὸς τῶν καλλιτεχνικῶν τούτων ἔργων τῶν ἐκχυσθέντων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων εὐρέθησαν Ἑλληνικαὶ κυπριακοὶ γράμματα ἐπιγραφαί, ὡς καὶ τινες Φοινικικαὶ αἰσθηματικαί, ἐξ ὧν μεθερμηνεύσαντες μίαν παραθετομεν αὐτὴν.

„Ἀβδόξιμος υἱὸς Καλβαλίμου υἱοῦ Νικοκλέους.“

Τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν ἐξήγησεν Ἰταλιστὴ καὶ ὁ Truqui, ὅστις λέγει ὅτι τὸ ὄνομα *Καλβάλιμος* δηλοῖ πιστὸν ὁπαδὸν τῶν Θεῶν.

Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν καὶ ἕτεραι φοινικικαὶ ἐπιγραφαὶ μεγάλης σπουδαιότητος ἐρμηνευθεῖσαι Ἑλληνιστὶ παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ συλλογὴ τις νομισμάτων μεθ' Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν πρώτην περίοδον. Ταῦτα μὴ ἀνερχόμενα πέραν τοῦ ἔκτου αἰῶνος π. χ. παριστῶσιν ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους γυναικὰ πτερωτὴν, βαδίζουσαν κεκλιμένους τοὺς γόνασιν ἐπὶ κωνικῆς στήλης ἴσως τοῦ ἀγάλματος, ὑφ' ὃ ἐτιμᾶτο ἐν Πάφῳ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ αἵρουσαν τὸν ἐξ οὐρανοῦ πεσόντα ἀστέρα, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου κύκνον, ὃς ἦν, ὡς γνωστὸν, σύμβολον τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τοῦ Ἀδωνιδος· ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινα φοινικικὰ νομίσματα, ἐξ ὧν βεβαιούμεθα ὅτι τὸ Κίτιον διετέλεσεν ὃν Φοινικικὴ πόλις μέχρι τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Δίδοντες τό γε νῦν πέραν ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ ἡμῶν οὐδαμῶς δυνάμεθα ἀρνηθῆναι ὅτι οἱ ἀλληλοδιαδόχως ἄρξαντες Κύπρου Φοίνικες, Ἀσσύριοι, Αἰγύπτιοι καὶ Πέρσαι, ἔσχον μεγίστην ἐπιβροχὴν ἐπὶ τοῦ καθόλου βίου τῶν Κυπρίων.

ΦΡΑ ΔΙΑΒΟΛΟΣ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(τέλος.)

„Εἶναι βαρέα καὶ ἄξια θανατικῆς ποινῆς τὰ κακούργημά τα·“ ἠρώτησεν ὁ ἡγεμὼν, παρατηρῶν μετὰ προφανοῦς ἐνδιαφέροντος τὸν ὠραῖον νεανίαν. „Μάλιστα“ ἀπεκρίνατο ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος. „Ἦτο ὁ ἀρχηγὸς ληστρικῆς συμμορίας, ἐνδικοιμένης ἐπὶ τῶν ὁρέων Abruzzi ὁπόθεν διέσπειρε τὸν φόβον καὶ τὴν φρίκην εἰς ἅπασαν τὴν χώραν.“

„Καὶ δὲν ἐφοβεῖτο τὸν Θεόν·“ εἶπεν ὁ ἡγεμὼν αὐστηρῶς.

„Ἐξήσκουν μόνον τὸ δίκαιον τῆς ἀνταποδόσεως“ ἀπεκρίθη ὁ νεαρὸς δεσμώτης, λαμβάνων ἤδη τὸν λόγον, „μόνον τοὺς πλουσίους καὶ ἀσώτους διαφθορεῖς ἐτιμώρησα, μόνον τοὺς καταπιεστὰς τῆς πτωχίας τὰ ἀδίκως ἀποκτηθέντα χρήματα ἀφῆρεσα καὶ ἀπέδωκα εἰς τοὺς πεισθέντας.“